Verzuimt voorts het z.g. boetegebed of de schuldbelijdenis niet. Laat u niet vangen in de satansstrik, alsof een diep en zuiver schuldbesef verkregen wordt, door veel en zwaar te zondigen. Verstaat liever, dat het eerder verkregen wordt door, menschelijkerwijs, zoo min mogelijk te zondigen.[8]) Keert veel uw aangezicht naar uw doop heen en gewent u er reeds vroeg aan, om regelmatig Avondmaal te vieren. Hoe dichter wij van aangezicht tot aangezicht tegenover Christus' kruisoffer geplaatst worden, des te schuldiger wij onszelf gaan kennen en des te rijker het geloof in Zijn vergeving in onze ziel bloeit. Het moet als een vervalsching van de schriftuurlijke waarheid en een zeer ernstig vergrijp aan de zielen gebrandmerkt worden, wanneer men de bondelingen tot verootmoediging en bekeering wil leiden, wèl door hen te herinneren aan den bondsvloek, maar niet door hun voor oogen te stellen, wat God in den Christus heeft gedaan.

Laat ook de voorbede niet na.[9]) Uw Bondsgod wil haar. Door haar zijt gij bovendien anderen tot zegen, en breekt ge ook uw zelfzucht en eigenliefde af. Want zelden viert de gemeenschap der heiligen schooner triumf, dan in de onderlinge voorbede. Dan komt de gemeenschap des verbonds tot uiting. Of is het geen bezielend denkbeeld, dat van de Christenen uit alle landen tot den zelfden God en Vader een stroom van gebeden uitgaat; gebeden, gevoed en voortbewogen door denzelfden Geest en gezuiverd door denzelfden Middelaar, zoodat zij, ondanks de zeer tegenstrijdige en onzuivere elementen die zij bevatten, toch tot één gebed gemaakt worden, dat daarom zijn verhooring niet missen zal.

Want de gebeden worden verhoord. Als ge meent, dat het aldus niet is, klaagt dan niet over God, maar onderzoekt dan uw hart, wat er toch bij uzelf is, waarom de verhooring niet komt. Is uw begeerte wel oprecht en zuiver? Bidt gij soms met uw lippen van God iets af, dat ge met uw hart eigenlijk niet begeert? Of leeft er een zonde bij u, die gijzelf zeer goed kent, en waarmee gij toch niet breken wilt? Of twijfelt ge aan de verhooring, en leeft de gedachte bij u, dat het toch wel niet geschieden zal?

Aldus te bidden is zondig. Het is eigenlijk geen bidden. Ge moet in het geloof bidden. Gij moet uw gebed neerleggen op de belofte van den Heere Jezus: al wat gij den Vader bidden zult in Mijnen Naam, zal Hij u doen; en u op grond hiervan verzekerd houden, dat uw gebed verhoord is.

En zeker, ook zoo blijft het gebed een moeilijk levensstuk. Maar in het verbond werd ook de Heilige Geest tot uw beschikking gesteld. En die Geest is ook de Geest der genade en der gebeden.[10]) Die Geest draagt het volmaakte gebed van den Heere Jezus al dieper in ons hart in en reformeert daarnaar steeds meer al onze gebeden. En al gaan desniettegenstaande onze gebeden nog zeer onvolkomen en zondig van ons henen, het is ons tot rijken troost, dat de Christus in den hemel ze van ons overneemt en dat het eigenlijk bidden niet door ons, maar door Hem geschiedt.

E. D. KRAAN.

Correspondentie. Aan A. v. E. te R.: Naar mijn oordeel zijn de vragen, die u mij naar aanleiding van deze beide eerste artikelen deedt, in de volgende beantwoord. Mocht er echter voor u nog een moeilijkheid overgebleven zijn, dan verneem ik dit nog wel. — E. D. K.

*) Zie o.a. de artikelen over Schuldbesef in De Reformatie van 7 November—5 December 1930.

*) Dr A. Kuyper, Het werk van den Heiligen Geest, III 307 v.v.

**) Dr A. Kuyper, t. a. p. III 275 v.v.

UIT DE SCHRIFT

Zie, de mensch.

En Pilatus zeide tot hen: zie, de mensch.
Joh. 19.

Het lijden van Christus is vol van rechtsverdraaiing en werkelijkheidsverloochening.

Maar het aandeel, dat Pilatus daarin heeft, dat is toch wel verbijsterend groot.

Zie, de mensch.

Gij weet, in welken zin, en met welk doel, Pilatus deze woorden sprak. Hij had den Heiland in het openbaar tentoongesteld, geslagen en gegeeseld, bebloed en bespuwd. En nu hoopte hij, dat de massa, op het zien van zóóveel onverbloemde ellende, wel m e d e l i j d e n zou gaan toonen, en het door Pilatus zoo begeerde edict van vrijspraak zou verlangen.

* * *

Wij weten allen, dat dit Pilatus niet gelukt is.

En dat zou ons terdege hier hebben bezig te houden, indien wij wilden spreken over de ziel des volks, of meer van zulke onderwerpen.

Maar heden spreken wij over iets anders; over het lijden van den Christus Gods.

En wij zien heden dit de smart in Christus' diepen smaad, dat Hij, die lijdt voor anderen, en dus zelf het volstrekte s u b j e c t is van medelijden, en dit in werkelijkheid, hier tot een relatief o b j e c t van medelijden, en dit in mogelijkheid, gedacht wordt door Pilatus.

En dat hij aldus wordt tentoongesteld.

„Inversus Silenus omnia", heeft eens Sebastiaan Franck geschreven; de wereld gaat ter school bij den verkeerden leermeester: Christus is Antichrist; wat Christus heet bij de wereld, dat is Antichrist bij God. En omgekeerd.

„Inversus Silenus omnia"; — wat object heet van medelijden voor de massa, dat is het subject, en de middelaar, en de rechtsgrond voor het ééne, volstrekte medelijden, dat daar in den hemel is, en zich ontfermt over onze zwakheden en zonden.

Zie, de mensch; nu moeten ze Hem voorbijzien. Zie, de mensch; dat is de damp, de nevel, waarin Satan Christus zet, door Pilatus' mond.

Zie, de mensch.

Die damp, die nevel, dat is de straf, die door Jesaja is voorzegd, de straf voor wie het W o o r d, dat alle nevelen wegvaagt, niet wilden hooren en gelooven.

Zie, de mensch. — —

Jesaja heeft gesproken van de lieden, die niet wilden hooren. Men geeft ze het Woord, ze willen het niet.

Ze zeggen: het helpt ons niet.

Want a l t i j d loopt het mis. Kan iemand van hen lezen, dan zegt hij: 't ligt aan mijn lees-kunst niet; maar 't boek, dat zit op slot, het is verzegeld. En moet men toegeven, dat het boek daar open ligt, en bloot, dan luidt de klacht: ik kan niet lezen

En zoo is het a l t i j d mis.

Maar de profeet Jesaja weet het: d e z e zonde is meteen een s t r a f op zonde. Een straf op alle voorgaand zondigen, in o n w i l, om het Woord te hooren. Men w i l d e eerst niet; nu k a n men niet; 't zegel zit op het boek, of het lezen is een al te hooge kunst. Inversus Silenus omnia. Maar dat niet k u n n e n is een straf voor het niet-willen. Ecce populus, zie dat volk. Het kan niet, want het wilde niet. Nu màg het niet meer.

* * *

En zoo is het heden.

Het Subject van het Ware medelijden heeft zich vertoond, verkondigd.

Men wilde niet. En wilde w e d e r niet.

Thans komt het oordeel.

Een wolk hangt om den Christus: het subject van het medelijden, dat heet object. Een wolk hangt om het volk: wat object zijn moet van het medelijden, dat wordt als subject aangesproken.

Nu kan de een niet zien; hij begrijpt het niet meer.

De ander zegt: het boek is dicht, op slot. En hij heeft recht.

En Christus Jezus staat daar: het miskende subject. En Hij lijdt, want de Heere zegt tot Hem: het boek is dichtgeslagen, de wolk trekt over heel dit plein, een dikke mist, die u met hen verbergt. Maar in den mist moet gij behoorlijk onderscheiden: maak niemand tot object van medelijden, dien Ik verwerp, Ik, God de Heere. En vergeet niet subject te zijn, en blijven van dat medelijden, dat de Gekenden van den Heere God uit dit volk zal halen, ze brengend uit den mist. De rest van Israël, het zaad van het Nieuwe Testament.

Nu, Christus heeft dat niet vergeten.

En omdat Hij het niet vergat, daarom kón Hij nog verder ademhalen in den mist.

Maar hoe de borst gezwoegd heeft in den mist!

O, Man van Smarten!

K. S.

KERKELIJK LEVEN

Pluriformiteit der kerk en epigonisme. (VII.)

De lezer vergeve mij, dat ik, in afwijking van wat ik verleden week beloofde, deze week niet over Calvijn schrijf, doch over het bekende oudgereformeerde dogmatische leerboek, dat in de 17e eeuw, in den bloeitijd dus van de kerk der Reformatie, in Nederland is uitgegeven, en dat bekend staat onder den titel: Synopsis Purioris Theologiae. Het is een prachtig boek; Bavinck gaf er weer een uitgave van, in het latijn; het wordt in dit artikel verder genoemd: Synopsis.

Waarom ik eenigszins mijn programpunten laat wisselen?

Niet, om den lezer te onthouden, wat ik verleden week in uitzicht stelde, want ik wil gaarne aan elk door Prof. Hepp te berde gebrachte argument volle aandacht schenken. Ik heb voor deze omzetting van de te behandelen punten deze reden, dat Prof. Hepp meent, in dit leerboek een g e l i j k e o n d e r s c h e i d i n g t u s s c h e n „a l g e m e e n e" en „b i z o n d e r e", of „e n k e l e", of „p a r t i c u l i e r e" k e r k te zien gemaakt, als hij abusievelijk dacht gevonden te hebben bij Calvijn. Omdat de voorgaande artikelen juist over deze onderscheiding hebben gehandeld, doe ik, geloof ik, beter, als ik in het zelfde verband dan deze week maar dadelijk even deze zaak bespreek, en dan tevens Prof. Hepps beroep op de Synopsis wraak. Want, laat me het maar dadelijk zeggen, het beroep van Prof. Hepp op de Synopsis is ten eenenmale foutief, en kon slechts worden gedaan door in de Synopsis het omgekeerde te lezen van wat er staat.

We zullen eerst weer letterlijk citeeren, wat Prof. Hepp ervan opmerkt. We lezen op bl. 135:

> In de latere Gereformeerde dogmatiek werden de gedachten van Calvijn systematisch geordend. Het verdienstelijkst geschiedde dit wellicht in de Synopsis. De onderscheiding tusschen ecclesia universalis en ecclesiae particularis werd behouden (Disp. XI, 44). In de WARE kerk wordt verschil gemaakt tusschen de zuivere en de onzuivere (vel pura est vel impura). Naar de graden van onzuiverheid worden achtereenvolgens opgesomd: impura vel simpliciter errans, vel haeretica, vel scismatica. Met de dwalende (simpliciter errans) kerk, die het fundament van het geloof niet aantast, dient de zuivere kerk gemeenschap te oefenen, met de haeretische en schismatieke niet. Toch wordt ook aan beide laatste de naam van kerk niet ontzegd (Disp. XI, 37, 38, 42). De pluriformiteitsidee staat hier wel in vollen bloei.

Tot zoover het volledige citaat.

Een enkele lezer zal misschien zich beklagen over het latijn, dat hier onvertaald bleef; maar hij trooste zich: 't komt met die vertaling straks wel in orde.

We zullen nu onze opmerkingen achtereenvolgens geven.

* * *

A. De eerste volzin, waarin door Prof. Hepp getracht wordt, de gedachten der Synopsis weer te geven, draagt reeds een misverstand in zich. „De onderscheiding tusschen ecclesia universalis" (de algemeene kerk, de kerk in het algemeen, K. S.) „en ecclesia particularis" (bizondere, particuliere kerk) „werd BEHOUDEN", zegt Prof. Hepp. Tusschen haakjes zij opgemerkt, dat hier een zetfout moet ingeslopen zijn in den almanak. Er staat „ecclesi a e particula r i s". Het moet zijn: „ecclesi a particula r i s" (enkelvoud), óf: „ecclesi a e particula r e s" (meervoud, particuliere kerken). Ik denk, dat het laatste door Prof. Hepp bedoeld is; maar het kan ook anders zijn; ik durf niet meer raden naar Prof. Hepps opvattingen en dogmenhistorische notities.

„De onderscheiding" — aldus Prof. Hepp — „werd BEHOUDEN"; dat kan natuurlijk blijkens het verband niet anders beteekenen, dan dit: dat Prof. Hepp in gemoede meent, dat hier „behouden" wordt wat C a l v i j n bedoelde, toen déze sprak van ecclesia universalis (algemeene kerk) en ecclesiae singulae (de kerken afzonderlijk, verdeeld, geijk we uitdrukkelijk Calvijn hoorden zeggen, over STEDEN OF DORPEN).

Maar Prof. Hepps dogmenhistorische parallel tusschen de besproken Calvijn-plaats èn deze Synopsis-paragraaf is foutief.

Niet alleen, omdat Prof. Hepp hier voortbouwt op zijn reeds in twee artikelen aangetoonde vergissing ten aanzien van die „ecclesiae singulae"; hij máákte ervan zooiets als „singuliere kerken", kerken, die in opvatting van de waarheid tegenover elkander konden staan i n é é n z e l f d e s t a d, o f d o r p, terwijl, gelijk we herinnerden, ermee bedoeld waren p l a a t s e l i j k e kerken, die samen, telkens è l k e in een aparte plaats, o n d e r de algemeene kerk begrepen waren zooals bij ons de plaatselijke kerken behooren tot een kerkverband).

Maar bij dit voortbouwen op het reeds gelegde ondeugdelijke fundament komt nu nog een tweede vergissing. Want terwijl C a l v i j n, in de door Prof. Hepp geciteerde paragraaf, het oog had op kerken in een bepaalde STAD of DORP, daar zegt de Synopsis letterlijk, en duidelijk, dat zij met haar „ecclesi a particula r i s" (particuliere KERK, let op het e n k e l v o u d!!) bedoelt: een particuliere coetus (een particuliere saamvergadering, actief) van één(!) dorp, of stad, ò f PROVINCIE (dat beteekent natuurlijk hier zooveel als: g e w e s t). Wij zouden dus zeggen: een kerk in Beieren, of in Pruisen, of in Schotland, of in Polen, met de tot haar gerekende plaatselijke kerken. En door dit expres noemen van die „provincie", die hier onmiddellijk naast stad of dorp genoemd wordt, heeft de Synopsis al dadelijk Prof. Hepps constructie afgewezen. Die constructie was: dat elke groep, al was ze ook in één plaats tegenover een andere geplaatst, en dus met die andere groep NIET in één kerkverband, noch plaatselijk, noch landelijk, institutair verbonden, ware kerk heeten mocht, als ze maar goed preekte, en sacramenten uitreikte. Maar d a t d i e h e e l e c o n s t r u c t i e v a n P r o f. H e p p v r e e m d i s a a n d e S y n o p s i s blijkt wel hieruit, dat er uitdrukkelijk, en ondubbelzinnig bij staat, dat die ecclesia particularis (enkelvoud), hetzij in die ééne stad, hetzij in dat ééne dorp, hetzij in dat ééne LAND, (ook die landskerk wordt hier in het enkelvoud genoemd) verbonden is NIET ALLEEN door de gemeenschap van geloof en van sacramenten (inter se, ook in zoo'n ééne landskerk), MAAR OOK